

פרשת תרומה

תוכן העניינים

3 פתיחה לפרשיות המשכן

פרק כ"ה

4 הציווי על הבאת התרומה

7 הציווי על עשיית ארון העדות

9 הציווי על עשיית הכפורת

11 הציווי על עשיית השולחן

13 הציווי על עשיית המנורה

פרק כ"ו

17 הציווי על יריעות המשכן

19 סיכום יריעות המשכן

20 הציווי על קרשי המשכן

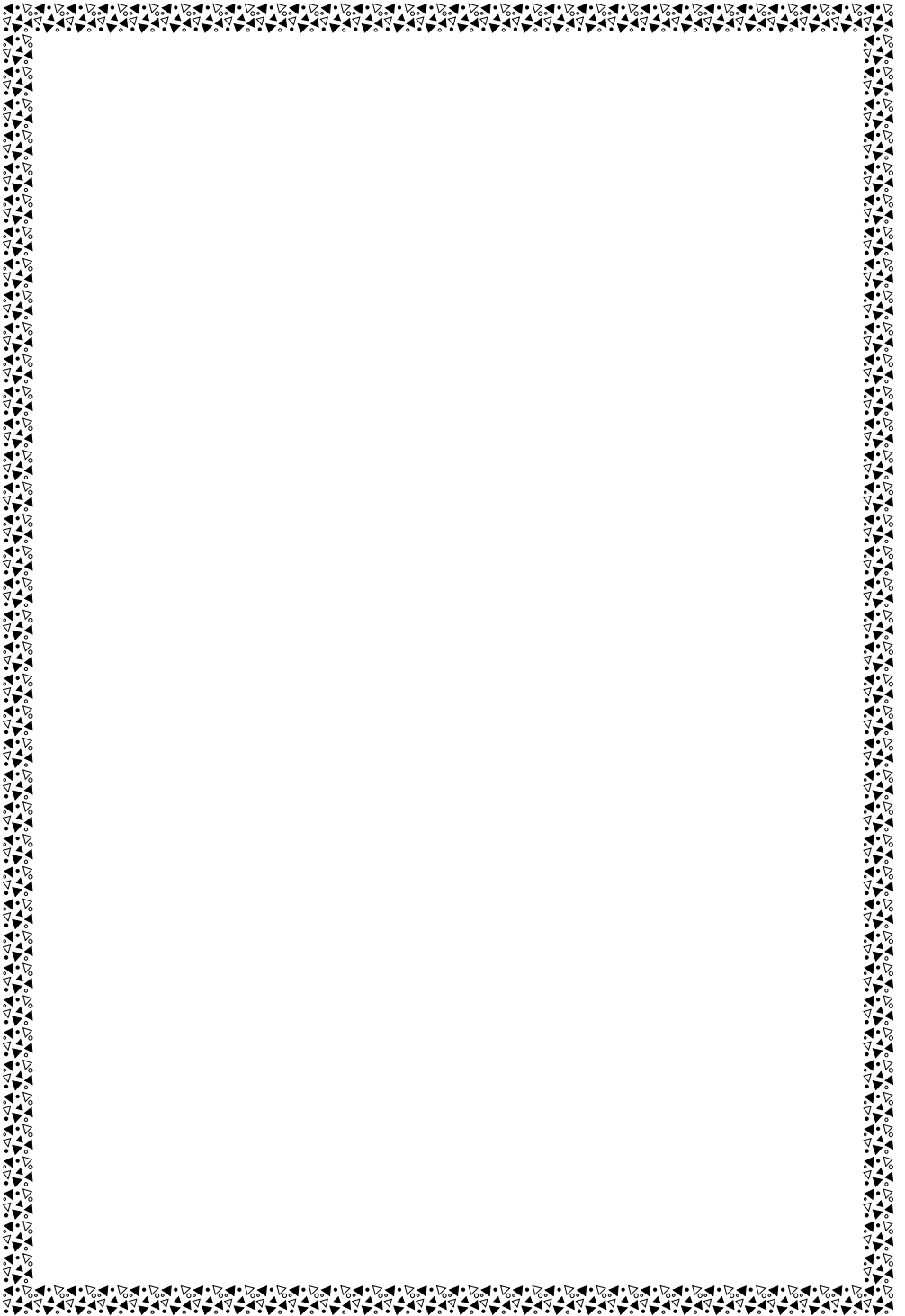
22 הציווי על הפרוכת והמסך

פרק כ"ז

24 הציווי על מזבח העולה

26 מבנה חצר המשכן

27 סיכום חצר המשכן

פתחה לפרשיות המשכן

לאחר יציאת מצרים ומתן תורה, אנו נפגשים, מפרשה זו עד סוף החומש, בעשיית המשכן ובהשראת השכינה בישראל.

על הפסוק "אהבתי אתכם אמר ה'" אמרו חכמים: "ראו מה חבה חבבתי אתכם: מן הארץ עד לרקיע מהלך חמש מאות שנה... והנחת את כולם, ואמרתי לכם עשו לי יריעות עזים ואבוא לשכון אצלכם". ועוד אמרו: "כך אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: אתם הצאן ואני הרועה... אתם הכרם ואני השומר... עשו לי סוכה שאשמור אתכם. אתם הבנים ואני האב... כבוד הוא לאב שיהיו בניו עמו, וכבוד הוא לבנים שיהיו אצל אביהם... עשו לי בית שאדור ביניכם".

הפרשיות הבאות עוסקות בציווי ה' לבנות את המשכן וברצונו להשרות את שכינתו בישראל, בעשיית משה וחכמי הלב את המשכן - בהמשך לנדבתם המופלאה של בני ישראל - בדיוק כפי שציוה ה', עד לשיא השיאים בסוף פרשת פקודי - הקמת המשכן ושכינת ה' בישראל.

במהלך לימוד כל פרטי ציווי וביצוע עשיית המשכן נשתדל לזכור כל העת את עניינו המיוחד של המשכן - בית בו ה' שוכן בתוך ישראל, ונדע שתמיד מן המשכן ה' מברך אותנו, כפי שנאמר: "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך", ואף משגיח עלינו מאויבינו, כפי שנאמר: "כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויבך לפניך".

פרק כ"ה

א. הציווי על הבאת התרומה (פסוקים א-ט) 80

"וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר" (פסוק א)

פרשיות אלו - תרומה ותצוה - אמר ה' למשה בהיותו בהר סיני בארבעים יום וארבעים לילה הראשונים.

"דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה

מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ..." (פסוק ב)

📖 **"ידבנו"** - יתן נדבה מרצונו.

ה' רצה שבני ישראל יתנו נדבה למשכן מרצונם הטוב, מתוך אהבה, ועל כן לא חייבם להביא את התרומה. בכך רצה השם להרגילים למידת הנתנה והנדיבות.

"וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתָם זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת" (פסוק ג)

התרומה למשכן כללה דברים יקרים ומשובחים. כך למשל הזהב, שנדרש לעשיית הכלים ולציפוי העמודים, לא היה רק רב בכמות אלא גם משובח באיכותו - זהב טהור, מזוקק מכל סיג ולכלוך.

"וְתַכֵּלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים" (פסוק ד)

ארבעה חוטים שימשו לאריגת יריעות המשכן. שלושה חוטים העשויים מצמר צבוע: בצבע תכלת, בצבע ארגמן ובצבע אדום (כדם תולעת שני), וחוטי שש - חוטי פשתן משובחים ביותר.

”וערת אילים מאדמים וערת תחשים” (פסוק ה)

התחש היא חיה מיוחדת שלעורה היו צבעים רבים, ועל אף שהיתה חיה נדירה ציורה לתת את עורה כנדבה, מתוך רצון טוב ובשמחה.

”ועצי שטים”

מאין היו לבני ישראל עצים במדבר?

כתב רש”י בשם חכמינו ז”ל: ”יעקב אבינו צפה ברוח הקודש, שעתידים ישראל לבנות משכן במדבר והביא ארזים למצרים ונטעם, וציוה לבניו ליטלם כשיצאו ממצרים”.

📖 ”צפה” - ראה. ”ארזים” - סוג עץ שיטה. ”ליטלם” - לקחת אותם.

מסתבר שעצי ארזים אלו שנטע יעקב חיזקו את בני ישראל באמונה שה’ יגאל אותם ממצרים.

”שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים” (פסוק ו)

השמן למאור שימש להדלקת המנורה. שמן זה היה מובחר ביותר. הבשמים, שהיו בעלי ריח מובחר ביותר, שימשו לעשיית שמן המשחה, בו משחו (מרחו) את המשכן וכליו כדי לקדשם, וכן השתמשו בהם לעשיית הקטורת.

”אבני שהם ואבני מלאים לאפד ולחשן” (פסוק ז)

האפוד והחושן הם חלק מבגדי הכהן הגדול. אבני שהם היו אבנים יקרות שהיו באפוד, ואבני המילואים היו שנים עשר סוגים של אבנים יקרות ששמו בחושן.

"וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם" (פסוק ח)

מדוע נאמר "ושכנתי בתוכם", היה צריך לומר "ושכנתי בתוכו"?

כיון שהמשכן היה בתוך המחנה, נחשב הדבר שה' שוכן בתוך כל בני-ישראל.

מרצונו של ה' לשכון בתוכנו אנו למדים על אהבתו הגדולה של הקדוש ברוך הוא לישראל, כאהבת אב לבניו.

"כָּל אִשָּׁר אֲנִי מֵרְאֶה אוֹתָךְ אֵת תְּבִנֵית הַמִּשְׁכָּן..." (פסוק ט)

📖 "תבנית" - צורת.

לשם מה הראה ה' למשה את תבנית המשכן, וכי לא היה מספיק ללמדו בעל פה?

לבניית המשכן נדרשה חכמה גדולה ומורכבת מאד, ועל כן היה ה' צריך להראות למשה באופן ברור ומדויק את תבנית המשכן, כדי שידע לצוות כראוי את האומנים שיעשו את המשכן.

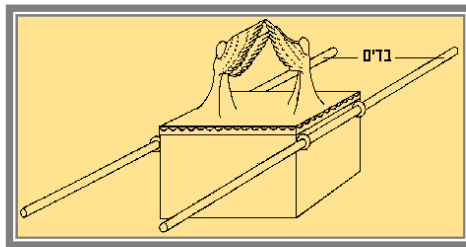
"וְכֵן תַּעֲשׂוּ"

הרי כבר אמר ה' למשה "ועשו לי מקדש" ומדוע חזר ואמר "וכן תעשו"?

ה' רצה לזרז את בני ישראל שיעסקו כולם במלאכת המשכן בחריצות ובשמחה מבלי להתעכב.

לאחר דברים אלו התחיל ה' ללמד את משה כיצד לבנות את כלי המשכן, ורק לאחר מכן כיצד לבנות את המשכן עצמו.

ב. הציווי על עשיית ארון העדות (פסוקים י-טז) פס

"וַעֲשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים" (פסוק י)

מדוע ציוה ה' את משה על הארון לפני כל שאר כלי המשכן?

מפני שהארון היה הכלי החשוב ביותר במשכן - בארון שמו את לוחות הברית שעליהם היו כתובים עשרת הדברים שאמר ה' ביום מתן תורה לכל ישראל.

את הארון עשו דווקא מעצי שיטים לכבודם של הלוחות. עצים אלו הם חזקים במיוחד, ובזכותם יכלו לוחות הברית שבארון להחזיק מעמד במדבר בלי שיגרם להם כל נזק.

"וַיִּצְפֹּת אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר" (פסוק יא)

את הארון ציפו דווקא בזהב, שהוא החומר היקר ביותר, מפני כבודו של הארון. ולא בזהב פשוט ציפוהו, אלא בזהב טהור.

מהו זהב טהור?

הזהב נחצב מן האדמה, ומעורבים בו רגבי אדמה ופסולת. זהב טהור הוא זהב נקי מכל לכלוך ופסולת ומבריק ביופיו.

”וְעִשִּׂיתָ עָלָיו זֶרֶזָהב סָבִיב”

הזר הוא כעין כתר לארון, לכבוד התורה הנתונה בתוכו.

”וְעִשִּׂיתָ בְּיַד עֲצֵי שִׁטִּים... וְהִבַּאתָ אֶת הַבָּדִים בַּטְּבַעַת

עַל צִלְעַת הָאָרֶץ לְשֵׂאת אֶת הָאָרֶץ בָּהֶם” (פסוקים יג-יד)

📖 "בדים" - מוטות עץ.

הבדים היו מוטות עץ העשויים מעצי שיטים, והכניסו אותם בטבעות הזהב שהיו בצדי הארון, כדי לשאת בהם את הארון.

”בַּטְּבַעַת הָאָרֶץ יִהְיוּ הַבָּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ” (פסוק טו)

מרגע נתינת הבדים בטבעות אסור היה להוציא את הבדים מהן.

טעמו של איסור זה הוא כדי שהכהנים לא יגעו בארון ולא יתעסקו בו כלל, מפני גודל קדושתו, גם בתחילת נשיאתו וגם בסופה, אלא רק ישאו אותו בזמן ההליכה בעזרת הבדים, וכשיחנו יניחוהו וילכו מיד, בלי להתעסק בו.

”וְנָתַתָּ אֶל הָאָרֶץ אֶת הָעֵדוּת אֲשֶׁר אָתָּן אֱלֹהֶיךָ” (פסוק טז)

הארון היה מקודש יותר מכל כלי המשכן, בגלל העדות שניתנה בו.

מהי העדות?

העדות היא הלוחות שעליהם היו כתובים עשרת הדברות ששמענו מפי ה' בהר סיני, והם עדות לברית שכרת ה' עמנו במעמד הגדול, ברית לדורות עולם, שלא תופר ולא תשתנה.

ג. הציווי על עשיית הכפורת (פסוקים יז-כב) 𐤂

"וְעָשִׂיתָ כִּפּוּרֵת זָהָב טָהוֹר..." (פסוק יז)

הכפורת היתה כיסוי לארון, וכיסתה והבדילה את הלוחות מעין כל.

"וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם פְּרָבִים זָהָב מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם..." (פסוק יח)

📖 "מקשה" - מלשון הקשה בפטיש.

הכרובים היו דמויות של ילדים רכים בשנים. חכמה ואומנות רבה נדרשו לשם עשייתם מפני שלא נעשו בנפרד מהכפורת אלא מתוך הכפורת עצמה, על ידי שהקישו ודפקו בזהב שלה וממנה עשו את הכרובים.

"וְהָיוּ הַפְּרָבִים פְּרָשִׁי כְנָפִים לְמַעַלָּה סְכָכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכִּפּוּרֵת

וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו אֶל הַכִּפּוּרֵת יִהְיוּ פְּנֵי הַפְּרָבִים" (פסוק כ)

אם היו פני הכרובים איש אל אחיו, כיצד יתכן שיהיו פניהם אל הכפורת שהיתה תחתם?

הכרובים עמדו זה מול זה, אבל פניהם היו כלפי מטה.

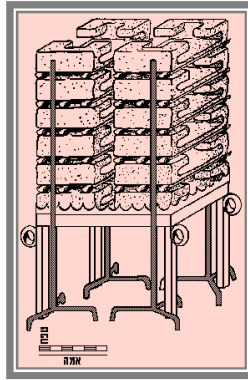
"וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אֵתְךָ מֵעַל הַכִּפּוּרֵת

מִבֵּין שְׁנֵי הַפְּרָבִים" (פסוק כב)

📖 "ונועדתי" - מלשון מועד, אקבע עמך מועד (זמן).

ה' מבטיח למשה שיקבע מועד (זמן) לבוא לדבר עמו, והוא ידבר עמו מבין שני הכרובים.

כשם שבהר סיני ירד ה' לדבר עם בני ישראל ולתת להם את התורה,
כך יבוא ה' אל המשכן לדבר עם משה - מבין שני הכרובים - ולצוות
אותו על כל שאר המצוות.
כלים שונים היו במשכן ומתוכם לא בחר ה' לדבר עם משה אלא מעל
הארון, מפני שבו היו לוחות העדות.

”וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחָן עֵצִי שְׁטִימִים...” (פסוק כג)

השולחן היה כלי נכבד וחשוב, שהרי ה' ציווה על מעשהו מיד אחרי ארון הברית, ואף מעשהו דומה במספר דברים למעשה הארון. כשם שהארון היה עשוי מעץ השיטה שהיה עץ חזק ומשובח, כך השולחן נבנה מעץ השיטה.

”וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וְעָשִׂיתָ לוֹ זָרְזָהָב סָבִיב” (פסוק כד)

בדומה לארון גם השולחן היה מצופה בזהב וגם אותו הקיף זר זהב. השולחן היה דומה לשולחן מלכים בציפוי המהודר, וזר הזהב שהקיפו היה דומה לכתר.

”וְעָשִׂיתָ אֶת הַבַּדִּים עֵצִי שְׁטִימִים... וְנָשָׂא בָם אֶת הַשֻּׁלְחָן” (פסוק כח)

בשולחן לא נאמרה האזהרה שנאמרה ביחס לבדי הארון, שלא להסיר את הבדים מן הארון, זאת עקב קדושתו המיוחדת של הארון.

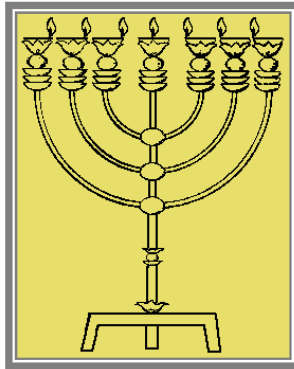
"וַנִּתֵּן עַל הַשְּׁלַחַן לֶחֶם פָּנִים לְפָנֵי תַמִּיד" (פסוק ט)

הלחם נקרא "לחם הפנים" מפני שהיה בתוך קערה שהיתה פתוחה משני צדדיה, וכאילו ללחם היו פנים להסתכל לשני צדדי הקערה הפתוחים.

לחם הפנים היה לחם נאה ועשו אותו מסולת נקיה ומנופה, כך שיהיה ראוי לעלות על שולחנו של מלך מלכי המלכים.

בזמן שהכהן הניח את הלחם על השולחן הוא התפלל לה' שיברך את מזונם של בני ישראל ואת תבואותיהם.

ה. הציווי על עשיית המנורה (פסוקים לא-לז) 80

”וְעָשִׂיתָ מְנֹרֶת זָהָב טָהוֹר מִקָּשָׁה תִּיעָשֶׂה הַמְּנֹרָה” (פסוק לא)

עשיית המנורה היתה קשה במיוחד. הקושי נבע מהציווי לעשותה מקשה אחת, מגוש אחד של זהב ולא על ידי חיבור חלקים, ומלאכתה נעשית על ידי הקשת פטיש. בגלל עשייתה מקשה אחת היתה המנורה חזקה וציבבה, וראויה לעמוד לפני ה'.

”גְּבִיעֵיהָ בַּפֶּתַרְיָהּ וּפְרָחֶיהָ מִמָּנָה יִהְיוּ”

גביעי הזהב שהיו בראש כל קנה, והכפתורים (עגולי הזהב) והפרחים שהיו על הקנה, הוסיפו יופי והדר למנורה.

”שְׁלֹשָׁה גְּבָעִים מִשְׁקָדִים בְּקָנָה הָאֶחָד” (פסוק לג)

”משקדים” - מצוירים.

לא די היה בכך שצורת הגביעים היתה נאה ושהיו עשויים זהב, אלא בנוסף גם היו משוקדים (מצוירים) בכל מיני עיטורים.

”וּבַמְנוֹרָה אַרְבַּעַה גְּבִיעִים מְשֻׁקָּדִים כַּפֹּתָרִיהָ וּפְרָחֶיהָ” (פסוק לד)

בפסוק זה נאמר שהיו במנורה ארבעה גביעים, והרי בכל אחד מששת הקנים היו רק שלושה גביעים?

פסוק זה לא מדבר על כל המנורה, אלא רק על הקנה האמצעי עליו עומדת המנורה, שהוא עיקר המנורה. כיון שהקנה האמצעי הוא הקנה המרכזי של המנורה, היו בו יותר גביעים, כפתורים ופרחים (ארבעה במקום שלושה).

”וַעֲשִׂיתָ אֶת נִרְתֵּיהָ שִׁבְעָה

וְהַעֲלָה אֶת נִרְתֵּיהָ וְהָאִיר עַל עֵבֶר פְּנִיהָ” (פסוק לו)

📖 "והעלה" - הדליק. "נרותיה" - כוסיות השמן.

הכהן היה מדליק את הפתילות שבכוסיות השמן כך שהשלהבות יפנו לכיוון הקנה האמצעי.

אור המנורה היה לכבוד ולתפארת לה' אלקינו ששכן במשכן. ובנוסף, אור המנורה השפיע על בני ישראל ליראה את ה'.

מקורות לפרק כ"ה

פסוק ב': "עשו לי בית שאדור בתוכם" - שמות רבה (לד, ג).

התרומה למשכן מתוך רצון טוב ואהבה - רש"י: "ידבנו לבו - לשון נדבה והוא לשון רצון טוב". מלבי"ם: "וה' רצה שתרומה זו תהיה מנדבת לב ורצון חופשי לא על ידי שום הכרח".

פסוק ה': התחש - חיה מיוחדת - רש"י: "מין חיה, ולא היתה אלא לשעה והרבה גוונים היו לה".

עצי שיטים הם עצים שנטע יעקב אבינו - רש"י בשם מדרש תנחומא (תרומה ט).

פסוק ח': "ושכנתי בתוכם" - מפני שהמשכן בתוך המחנה - על פי אור החיים הק': "ולא אמר ביתוכו לומר שהמקום אשר יקדישו לשכנו יהיה בתוך בני ישראל שיקיפו המשכן בדי' דגלים".

פסוק ט': ה' מראה את תבנית המשכן כדי שידעו את המלאכה במדויק - אברבנאל: "והיה הנס הזה אצלי, כדי שיצייר תבנית המלאכה בשלמותה לצוות אותה כן לאומנים שיעשוה...".

כפל "וכן תעשו" - רמב"ן: "כולכם בזריזות וחריצות".

פסוק י': הקדמת הציווי על הארון לפני הכלים האחרים מפני חשיבותו - מדרש תנחומא:
"משה אמר לו להתחיל במשכן והוא התחיל בארון, למה? בשביל שהארון מקום התורה שהוא אורו של עולמים, העולם הזה והעולם הבא". רשב"ם: "ל...הוצרך תחילה לפרש עשיית הארון והשולחן שבשביל הארון שהוא העיקר של 'ועשו לי מקדש' הוצרך לעשות משכן".

עשיית הארון והכלים מעצי שיטים בגלל חוזקם - רלב"ג: "שבית המקדש יחוייב שיהיה נבנה מאבנים יקרות... שיהיה רב הקיום... והיה (המשכן) מעצי שיטים בימי משה...".

פסוק י"א: הזר הוא כעין כתר והוא לכבוד התורה הנתונה בארון - שמות רבה (לד, ב): "שלושה כתרים הם: מלכות, כהונה ותורה. ומפני מה כתיב בארון: 'ועשית עליו' ובכולם 'ועשית לו', ללמדך שכתר תורה מעולה יותר משל כולם" (האלישיך הק' הרחיב בכך רבות).

פסוק ט"ו: האיסור להסיר את הבדים מפני כבוד הארון - דעת זקנים מבעלי התוספות: "מפני קדושת הארון לא רצה הקב"ה שימשמשו בו להסיר הבדים בטבעות, אבל כשבאין

לנושא מחזיקין בראשי הבדים ונושאים, וכשמניחין אותו הולכין להם מיד מחמת אימת הקדושה".

פסוק ט"ז: הלוחות מעידים על הברית בין ה' לישראל - רשב"ם: "הלוחות שהם עדות וברית בין הקב"ה לישראל, לכך נקראו לוחות הברית".

פסוק י"ח: הכרובים בדמות של ילד - רש"י.

פסוק כ': פני הכרובים כלפי הכפורת - דעת זקנים מבעלי התוספות: "שפניהם היו כפופין למטה לצד הכפורת".

פסוק ל': נתינת הלחם על השולחן לכבוד לה' - על פי האברבנאל: "וכדי להסיר מלבות בני ישראל האמונות הכוזבות האלה (שהוא משולל מן הגשמות) ציוה שיעשו לו משכן... כאילו הוא יתברך בעצמו ישכון בתוכם, שיאמינו עם זה כי א-ל חי בקרבם... ובהיכל היה השולחן המנורה ומזבח הקטורת, כאילו הם כלים לשרת לפני מלכו של עולם...".

"לחם הפנים" שכאילו יש לו פנים הרואים לשני הצדדים - רש"י (שלא כתרגום יונתן).

פסוק ל"א: "מקשה" - מלשון הקשה בפטיש - רש"י.

"משוקדים" - מצוירים - רש"י בשם האונקלוס.

פסוק ל"ז: אורות המנורה היו לכבוד לה' - רמב"ם (מורה נבוכים ג, מה): "וכן עשו מנורה לפניו, רוממות וכבוד לבית".

הכבוד לה' מביא ליראתו - רמב"ם שם: "כי הבית שדולקים בו הנרות תמיד... יש לו בנפש רגש גדול, וכבר ידעת הדגשת התורה באמונת גדולת המקדש ויראתו, עד שיגיע לאדם התפעלות שפלות הרוח והכניעה בעת ראייתו, ואמר 'מקדשי תיראו'".

פרק כ"ו

א. הציווי על יריעות המשכן (פסוקים א-ט) טז

"וְאֵת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעוֹת

שֵׁשׁ מְשֻׁזָּר וְתִכְלֵת וְאַרְגָּמָן וְתִלְעַת שְׁנַיִם" (פסוק א)

📖 "שש" - פשתן. "משזר" - טווי - חיבור חוטים דקים והפיכתם לחוט עבה. בפסוק זה הכוונה במילה "המשכן" לכיסוי המשכן, בשונה מתחילת הפרשה שם הכוונה במילה "משכן" למבנה כולו.

מכמה מיני חוטים שזרו (טווי) כל חוט ליריעות?

כל חוט היה שזור מארבעה מיני חוטים בצבעים שונים: חוט של שש (פשתן) עם שלושה חוטי צמר בצבעי תכלת, ארגמן ותולעת שני (אדום).
יופיין של היריעות נועד ליפות את בית ה'.

"כְּרִבִּים מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם"

על היריעות היו ציורים שנארגו, מצד אחד אריה ומצד שני נשר, ומחשבה רבה נדרשה כדי לעשותם. גם זה נעשה ליפות את בית ה'.
בפסוקים ג'ו' מצווה ה' על אופן חיבור עשר היריעות זו לזו, באמצעות שתי מחברות, שבכל אחת מהן היו חמש יריעות. בכל קצה של מחברת היו חמשים לולאות תכלת ובתוכן נכנסו קרסי הזהב.

”וְעָשִׂיתָ חֲמִשִּׁים קָרְסִי זֶהָב וְחִפְרָתָ אֶת הַיְרִיעוֹת

אִשָּׁה אֶל אַחַתָּהּ בַּקָּרְסִים וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד” (פסוק ו)

מדוע נקראות יריעות אלו "משכן" ולא "יריעות עזים"?

מפני שהן היו עיקר הכיסוי למשכן, שהרי היו מעל המשכן. יריעות אלו שמרו על המשכן מפני שמש, רוח ואבק, ולא הסתירו את הקודש וכליו משום כבודו.

”וְעָשִׂיתָ יְרִיעַת עֲזִים לְאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן” (פסוק ז)

יריעות אלו היו עשויות משיער של עזים והיו מכסות את יריעות התכלת והארגמן מכל צדדיהן.

רש"י מביא את דברי חכמינו ז"ל: "למדה תורה דרך ארץ שיהא אדם חס (מרחס) על היפה".

כלומר ראוי לאדם לחוס על דבר יפה, על ידי שישמור עליו שלא יתכלך ויתקלקל, ומשום כך ציוותה התורה שיריעות העזים יכסו את יריעות התכלת והארגמן, כדי לשמור על יופיין.

”וְעָשִׂיתָ מִכְסָּה לְאֹהֶל עֶרְת אֵילִם מְאָדָּמִים

וּמִכְסָּה עֶרְת תַּחְשִׁים מְלִמְעָלָה” (פסוק יד)

מכפילות המילה "מכסה" בפסוק זה, אנו למדים שהיו שני מכסים למשכן: מכסה עורות אילים מאדמים ועליו מכסה עורות תחשים.

על אף שיריעות התכלת היו מכוסות על ידי יריעות העזים, מכסה עורות התחש היה מעליהן וצבעיו הרבים בלטו ברוב פאר והדר.

סיוכום יריעות המשכן

שלושה כיסויים היו על המשכן:

1. **יריעות תכלת** - עשר יריעות, שתי מחברות כל אחת של חמש, שבקצה כל מחברת היו חמישים לולאות ובתוכן הכניסו קרסי זהב. היריעות היו מצוירות משני עבריהן, וכיסו את הגג וגובה הקרשים, מלבד אמה אחת למטה. יריעות תכלת אלו נקראות "יריעות המשכן".
2. **יריעות עזים** - היו עשויות משיער של עזים, מספרן אחת עשרה, מחולקות לשני חלקים: באחד חמש ובשני שש. בקצה המחברות (החלק) היו חמישים לולאות בהן הכניסו קרסי נחושת. יריעות אלו כיסו את כל הקרשים עד חלקם התחתון, בגלל האמה שנשארה מגולה מיריעות התכלת, ונקראות "אהל המשכן".
3. **עורות אילים ותחשים** - לפי פשוטו של מקרא מדובר בשני כיסויים: אחד של אילים מאדמים ואחד של תחשים והם כיסו רק את הגג ולא את הקרשים, לכן הם נקראים "מכסה".

ב. הציווי על קרשי המשכן (פסוקים טו-ל) טו

”וְעָשִׂיתָ אֶת הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים עֲמֻדִים” (פסוק טו)

עצי השיטה הם עצים חזקים, ומהם ראוי לבנות דפנות למשכן כדי שיהיה איתן ויציב.

חכמינו ז"ל דרשו מהאות ה"א שבמילה "הקרשים", שקרשים אלו היו מוכנים ומיוחדים למשכן כבר מימי יעקב אבינו, כפי שכבר התבאר לעיל, שהרי לא נאמר בפסוק "ועשית קרשים" אלא "הקרשים" בה"א הידיעה - קרשים מפורסמים.

”וּשְׁנֵי קְרָשִׁים תַּעֲשֶׂה לְמִקְצַעַת הַמִּשְׁכָּן... וְיִהְיוּ תְּאֵמָם מִלְמָטָה

וְיִחַדּוּ יִהְיוּ תְּמִים עַל רֹאשׁוֹ אֶל הַטְּבַעַת הָאֶחָת” (פסוקים כג-כד)

בפסוק זה ציוה ה' את משה לעשות את הקרשים בצורה מדויקת ביותר כך שהם יהיו חלקים, בלא בליטות ומותאמים בדיוק לפי המידה, כך שיהיו מחוברים מלמטה זה לזה כאילו הם דבוקים. גם מלמעלה היו הקרשים מחוברים על ידי הטבעת שנכנסה בחריצים שבראש כל קרש.

אמנם פסוק זה נאמר על שני הקרשים בשתי הפינות של צד מערב, אבל חכמינו ז"ל לימדונו שצורה זו של חיבור הקרשים מלמטה ומלמעלה ועשייתן המדויקת צריכה להיעשות בכל הקרשים שבמשכן.

”וְהַבְּרִיחַ הַתֵּיכֵן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים

מִבְּרַח מִן הַקָּצֵה אֶל הַקָּצֵה” (פסוק כח)

חכמינו ז"ל לימדונו שבשלושת הצדדים עבר אותו בריח, הוא
"הבריח התיכון", שהתקפל בזווית ולא נשבר. דבר זה היה נס ופלא
במשכן.

"וְאֵת הַקְּרָשִׁים תַּצְפֶּה זָהָב וְאֵת טְבַעְתֵּיהֶם תַּעֲשֶׂה זָהָב" (פסוק כט)
על אף שהקרשים לא היו עיקר המשכן אלא הכלים, ציווה ה' את משה
לצפות גם אותם זהב.

ג. הציווי על הפרוכת והמסך (פסוקים לא-לז) 80

”וְעֲשִׂיתָ פְּרוּכֹת... מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב יַעֲשֶׂה אֶתְּהָ כְּרִבִּים” (פסוק לא)

הכרובים הארוגים על הפרוכת היו עשויים "מעשה חושב" - ציור שונה מכל צד, זאת בשונה ממסך הפתח לאהל מועד - עליו נלמד בפסוק ל"ו - שהציורים שבו היו "מעשה רוקם" - ציור אחד בלבד.

”וְהִבְדִּילָהּ הַפְּרוּכֹת לְכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים” (פסוק לא)

קודש הקדשים היה המקום הקדוש ביותר במשכן, בו היה הארון עם לוחות העדות, ולכן ציוה ה' להבדילו מכל שאר המשכן. בגלל תפקיד נכבד זה שהיה לפרוכת, להבדיל בין הקודש ובין קודש הקדשים, היתה הפרוכת מהודרת יותר (אריגתה היתה "מעשה חושב" ואדניה היו אדני כסף).

”וְשִׂמְתָּ אֶת הַשְּׁלַחַן מִחוּץ לַפְּרוּכֹת

וְאֶת הַמִּנְרָה נֹכַח הַשְּׁלַחַן...” (פסוק לה)

השולחן והמנורה היו מחוץ לפרוכת, בתוך הקודש - המקום השני במעלתו במשכן.

”וְעֲשִׂיתָ מִסְךְ לַפֶּתַח הָאֹהֶל...” (פסוק לו)

המסך היה כמו וילון בשער המשכן, שהסתיר את כלי המשכן שבקודש ואת המתרחש בו, והוא - כאמור - היה עשוי "מעשה רוקם".

מקורות לפרק כ"ו

- פסוק א': צבעי הפרוכת לכבוד למשכן - ספר החינוך (מצוה קג) :** "...להגדיל כבוד הבית ולהיות מעלתו ומוראו על פני כל אדם, ואי אפשר להגדיל דבר בלב בני אדם ומחשבתו, רק בדברים שהוא חושב אותם לגדולה וימצא בהם תענוג ושמחה".
- "מעשה חושב" - ציורים שונים משני הצדדים - רש"י.**
- פסוק ו': יריעות העזים והעורות שמרו על המשכן מגשם ולכלוך - אברבנאל :** "והיה המכסה הזה לקבל מלמעלה מטר וגשמים ולכלוכים אחרים".
- פסוק ז': דברי חז"ל שיהא אדם חס על היפה - רש"י.**
- פסוק ט"ו: החוזה של עצי השיטה - אברבנאל :** "רצונו לומר שיעשה להקים את המשכן ולהמתירו כאהל לשבת קרשים מעצי שיטים שהם חזקים וקלים".
- הקרשים היו מוכנים במצרים על ידי יעקב אבינו - ילקוט שמעוני. מובא ברש"י.**
- פסוקים כ"ג-כ"ד: חיבור כל קרשי המשכן מלמטה ומלמעלה - על פי רש"י בפסוק כ"ה.**
- פסוק כ"ח: הנס שבבריח התיכון - על פי רש"י.**
- פסוק ל"א: ההבדלה בפרוכת משום המעלה של קודש הקדשים - הכתב והקבלה :** "דבר המבדיל בין המלך ובין העם, מפני כבוד המלך שלא יתערב רשות הדבור... עם רשות ההיכל".

פרק כ"ז

א. הציווי על מזבח העולה (פסוקים א-ח) 80

"וְעָשִׂיתָ אֶת הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים..." (פסוק א)

מזבח זה היה בחצר המשכן מול הפתח ועליו הקריבו קרבנות, ואף הוא היה עשוי מעצי שיטים חזקים ומובחרים.

"...וְצִפִּיתָ אֹתוֹ נְחֹשֶׁת" (פסוק ב)

הכלים שהיו בתוך הקודש צופו בזהב, אך מזבח זה שהיה בחצר המשכן ועליו הוקרבו הקרבנות צופה בנחושת, מפני שהיה חשוב פחות, כיון שעמד בחצר, וכן כדי שלא ישרף הזהב. כאן אנו לומדים כיצד התורה "חסה על ממונם של ישראל" ומקפידה שלא להפסידם שלא לצורך.

"וְעָשִׂיתָ סִירְתָיו לְדָשְׁנוֹ וְיָעִיּוּ וּמִזְרְקָתָיו וּמִזְלָגָתָיו וּמַחְתָּתָיו

לְכֹל כֵּלָיו תַּעֲשֶׂה נְחֹשֶׁת" (פסוק ג)

היעים הם כלים שבעזרתם הוציאו את הדשן (האפר) מן המזבח, ושמו אותו בתוך הסירים, כדי שהמזבח אשר לפני ה' יהיה נקי. המזרקות הם כלים בהם קבלו את הדם. בעזרת המזלגות הפכו את בשר הקרבן כדי שישרף היטב ובעזרת המחנות היו מוציאים גחלים מן המזבח כדי לתת אותם על מזבח הקטורת.

"וְעָשִׂיתָ לוֹ מִכָּבֶד מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת..." (פסוק ד)

המכבר היה דומה לכברה שמנפים בה קמח, שיש בה חורים (כמו רשת), ועשו אותו ליופי ולנוי למזבח.
דבר נוסף נעשה במזבח לשם נוי הוא "הכרכוב" - בליטה שהיתה בדופן המזבח מסביב, כעין מדרגה, בגובה אמה.

"ועשית בדים למזבח..." (פסוק ו)

כשם שלארון ולשולחן היו בדים (מוטות לנשיאה), כך גם למזבח היו בדים לשאת אותו בכתף, מפני חשיבותו. גם את מזבח זה לא נשא בעגלות עם הקרשים והיריעות אלא בידי הלויים בני קהת.
בניגוד לכלי הקודש שבתוך המשכן, שבני ישראל לא יכלו לראותם, את מזבח הנחושת יכלו כולם לראות ואף להעלות עליו קרבנות.
בני ישראל חיכו שה' יצווה אותם על בניית המזבח כדי שיוכלו להביא קרבנות למשכן, להודות לה' על טובותיו ולכפר על חטאיהם.
כאשר היו ישראל באים למשכן ורואים את כבודו של ה', היו עושים תשובה שלמה בכל לבם. הכהנים היו זורקים את דם הבהמה על המזבח ומקטירים את החלב על האש, ובכך היה ה' מקבל את הקרבן ברצון ומכפר להם על עוונותיהם.
במזבח העולה התרחש נס גדול: האש היתה דולקת בראשו ביום ובלילה ואף על פי כן, העץ ממנו היה עשוי המזבח - לא נשרף, והנחושת בה צופה המזבח - לא נמסה.

א ב. מבנה חצר המשכן (פסוקים ט-טו) ע

”וְעָשִׂיתָ אֶת חֹצֵר הַמִּשְׁכָּן

לְפָאֵת נֶגֶב תִּימְנָה קְלָעִים לְחֹצֵר שֵׁשׁ מִשְׁזָר” (פסוק ט)

הקלעים היו כמו חבלים קלועים מחוטי פשתן ועשויים כמו רשת.

מדוע היו הקלעים בהם הוקפה חצר המשכן עשויים כמו רשת?

הקלעים הגנו על המשכן מפני רוחות המדבר, ואילו היו עשויים כיריעות היתה הרוח החזקה עוקרתם ומעיפה אותם ממקומם. הקלעים גם שמרו על כבודו של המשכן שיהיה קדוש ומובדל מהמחנה ושלא כל אדם יוכל להכנס לתוכו.

”וְעַמֻּדָיו עֲשִׂים וְאֲדָנֵיהֶם עֲשִׂים נְחֹשֶׁת

וְוֵי הָעַמֻּדִים וְחֲשֻׁקֵיהֶם כֶּסֶף” (פסוק י)

חשוקי הכסף היו חוטים מכסף שהקיפו את העמודים.

”וּלְשַׁעַר הַחֹצֵר מִסְדָּךְ עֲשִׂים אִמָּה תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן

וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֶקֶם...” (פסוק טו)

מדוע מסך השער לא היה עשוי מקלעים כמו כל החצר?

שער החצר חשוב יותר מהחצר עצמה, מפני שדרכו נכנסים אל הקודש, ולכן הוא נעשה בהידור רב יותר - "מעשה רוקם" (כמסך פתח המשכן), אך לא נעשה "מעשה חושב", מפני שלא היה חלק מהמשכן עצמו (כמו הפרוכת והיריעות).

סיכום חצר המשכן

מידות החצר: אורכה - מאה אמה.

רוחבה - חמישים אמה.

מספר העמודים: בצד צפון - עשרים עמודים.

בצד דרום - עשרים עמודים

בצד מערב - עשרה עמודים.

בצד מזרח - שלושה עמודים מכל צד ועוד ארבעה

עמודים למסך הפתח.

מבנה העמודים: העמודים היו עשויים מעצים מחושקים כסף.

בתחתיתו של כל עמוד הורכב אדן נחושת ובראש

העמודים הותקנו וויים מכסף.

הקלעים: יריעות בד עשויות מחוטי שש מעשה רשת ומקיפות את כל

חצר המשכן. יריעות אלו נתלו על עמודי החצר ונתמכו על

ידי יתדות נחושת.

המסך: בדומה למסך פתח המשכן הותקן מסך נוסף בפתח החצר,

אלא שבניגוד למסך פתח המשכן, היו עמודיו ארבעה.

המטרה של הקלעים: שמירת החצר והמשכן מפני רוחות המדבר

ומתן כבוד למשכן.

מקורות לפרק כ"ז

פסוק ב': **ציפוי המזבח בנחושת מפני שעמד בחצר - רלב"ג:** "והנה היו מנחושת כל אדני החצר וכיסוי המזבח וכל כלי החצר, להורות על חסרון מה שהורה עליו הנמצא בחצר".

פסוק ו': **בני ישראל חיכו לציווי על מזבח העולה - אברבנאל:** "ואמר: 'ועשית את המזבח' בה' הידיעה, לפי שכל ישראל היו מחכים שיצווה השם לבנות מזבח להקריב עליו קרבנות".

הנס שהיה במזבח - רבנו בחיי: "ומזבח זה נס גדול היה בענינו, שהאש דולקת בו ביום ובלילה ולא היה העץ נשרף ולא היה הנחושת נתך... ואמרו במדרש - 'היה משה מתיירא שמא ישרוף האש את העץ שבמזבח, אמר לו הקב"ה: משה מה אתה מתיירא, מי ציוה האש לשרוף...'"

פרשת תצוה

תוכן העניינים:

פרק כ"ז

31 הציווי על לקיחת השמן למאור

פרק כ"ח

32 מינוי אהרן ובניו לכהנים

33 הציווי על עשיית בגדי הכהנים

34 הציווי על עשיית האפור

36 הציווי על עשיית החושן

39 הציווי על עשיית המעיל

41 הציווי על עשיית הציץ

42 הציווי על עשיית בגדי בני אהרן ומשיחתם

פרק כ"ט

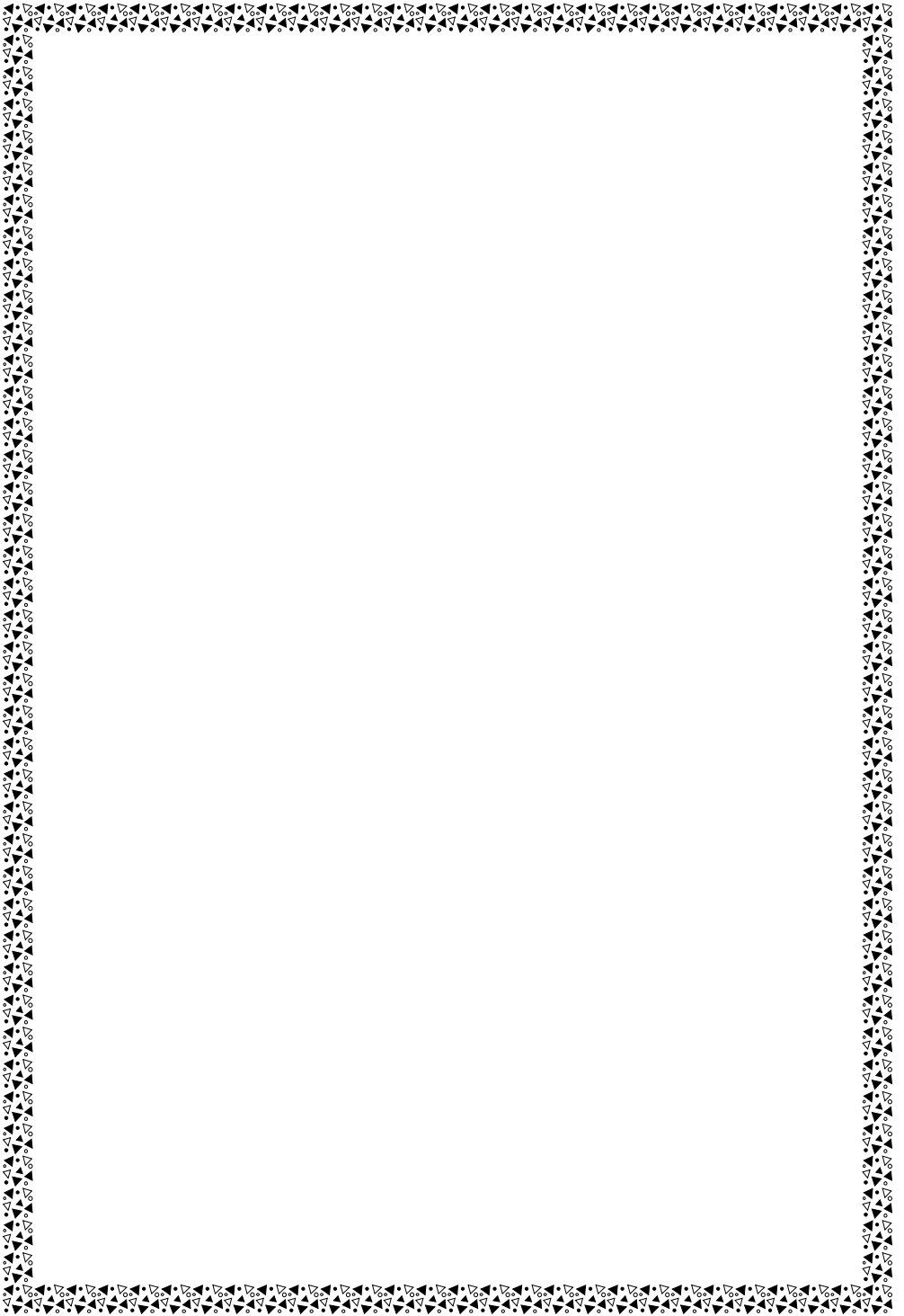
45 שבעת ימי המילואים

53 קרבן התמיד

54 השראת השכינה בישראל

פרק ל'

58 הציווי על עשיית מזבח הקטורת

סוף פרק כ"ז

☞ הציווי על לקיחת השמן למאור (פסוקים כ-כא) ☞

"וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ

שֶׁמֶן זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאֹר... " (פסוק כ)

📖 "זך" - טהור ונקי. "כתית" - מלשון כתייה - מעיכה.

השמן למנורה היה המובחר ביותר, זך ונקי מכל פסולת, ונעשה מהטיפה הראשונה שיוצאת כאשר כותתים את הזית.

"יִעַרְךָ אֶתוֹ אֶהְרֶן וּבְנָיו מֵעֶרֶב עַד בֶּקֶר לְפָנַי ה'..." (פסוק כא)

כוונת הפסוק היא שהכהן צריך לתת כמות של שמן שתדלק מערב עד בוקר, כך שתאיר כל הלילה לכבוד לה'.

פרשתנו עוסקת ברובה בבגדי אהרן ובניו, אם כן מדוע פותחת התורה את הפרשה בציווי על המנורה?

התורה רצתה להראות את גדולתם של הכהנים, שמדליקים נרות במנורה לפני ה', ומכך נבין את הצורך בבגדי קודש מיוחדים לכהנים.

מקורות לסוף פרק כ"ז

פסוק כ': סיבת הפתיחה במנורה להראות את גדולתם של הכהנים והצורך מתוך כך בבגדים

מיוחדים - על פי אבן עזרא: "כאשר השלים לספר כל כלי הקודש... החל לפרש משרתי המשכן ומהי עבודתם בעצמם אין זר אתם, והחל שיעלו נרות בשמן זית... ואלה המשרתים ראויים להיות ניכרים ונבדלים במשפחותם גם במלבושיהם...".

פרק כ"ח

מִינוּי אַהֲרֹן וּבְנָיו לְכַהֲנִים (פסוק א) פסוק א

”וְאַתָּה הִקְרַב אֵלַיךְ אֶת אַהֲרֹן אֶחִיד וְאֶת בְּנָיו אִתּוֹ

מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנֵנוּ לֵי” (פסוק א)

אהבה גדולה אהב ה' את אהרן, ומכל בני ישראל בחר ה' באהרן להיות למשרתו במשכן ובחר בבניו להיות לכהנים. וכשם שבמעמד הר סיני עלה אהרן עם משה בהר והתקרב יותר מכל ישראל, כך במשכן נכנס והתקרב אהרן יותר מכל בני ישראל. בחירה זו שבחר ה' באהרן היא לעולמים, הוא ובניו לכל הדורות.

ומפני מה אמר ה' למשה לקרב את אהרן?

אהרן היה ענו וצנוע, והיה חשש שיחשוב שאיננו ראוי לתפקיד נכבד זה. כמו כן היה חשש שלא ירצה לקחת גדולה זו לעצמו, אלא ירצה לתת אותה לאחיו משה. משום כך ציוה ה' את משה: "הקרב אליך את אהרן".

עצויות על עשיית בגדי הכהנים (פסוקים ב-ה) 8

”וְעָשִׂיתָ בְּגָדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אַחִיד לְכָבוֹד וּלְתִפְאַרֶת” (פסוק ב)

לכבוד מי יהיו הבגדים?

לכבוד לה'. כיון שאהרן משרת לפני ה', בגדיו צריכים להיות בגדי קודש נאים ומפוארים.

”וְאַתָּה תִּדְבַר אֶל כָּל חַכְמֵי יִבְיָב אֲשֶׁר מִלְּאֲתֵי רֹיחַ חֲכָמָה

וְעָשׂוּ אֶת בְּגָדֵי אַהֲרֹן...” (פסוק ג)

על אף שהקדוש ברוך הוא נותן חכמה לכל אדם, את חכמי הלב מילא ה' בחכמה רבה, מפני הקושי שבעשיית בגדים מיוחדים אלו, וכדי שיבינו את חשיבותם של הבגדים ויעשו אותם ביראה ובכבוד ראש.

”וְאַלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חֹשֶׁן וְאַפֹּד וּמַעִיל

וְכַתָּנֹת תִּשְׁבֹּץ מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵיט” (פסוק ד)

הראשון שנזכר בבגדי הכהונה הוא החושן, מפני חשיבותו הרבה.

”וְעָשׂוּ אֶת הָאֶפֶד זֶהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן

תּוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר מַעֲשֵׂה חִשָּׁב” (פסוק ו)

הציווי על עשיית האפוד קודם לציווי על עשיית החושן, למרות שהחושן חשוב יותר, מפני שהחושן היה נתון על האפוד.

האפוד היה לבוש שכיסה את החלק התחתון של גוף הכהן הגדול מלפנים ומאחור, ממותניו עד קצה רגליו.

בגד זה היה נאה מאד ועשוי, בדומה לפרוכת, מארבעה חוטים בצבעים שונים. גם האפוד היה ארוג משני צידיו "מעשה חושב", כפי שלמדנו לגבי הפרוכת, ואף היה מפואר יותר מהפרוכת בכך שנוסף בו חוט זהב.

”וְחִשָּׁב אֶפְדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו...” (פסוק ח)

התורה מלמדת בפסוק זה שלאפוד היה "חשב" והוא החגורה שנארגה יחד אתו, ושתי כתפיות שנארגו בנפרד וחוברו לו.

”וְלִקְחָתָּ אֶת שְׁתֵּי אַבְנֵי שֹׁהַם

וּפְתַחְתָּ עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל” (פסוק ט)

📖 "ופתחת" - תחקוק, תחרוט.

אבני השם הם אבנים יקרות, עליהם חקקו את שמות שנים עשר השבטים, שישה על האבן האחת: ראובן, שמעון, לוי, יהודה, דן

ונפתלי, ושישה על האבן השניה: גד, אשר, יששכר, זבולון, יוסף
ובנימין.

”וְשִׁמַּתְּ אֶת שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל כְּתַפַּת הָאֶפֶד

אֲבִי זָכֵרָן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל” (פסוק יב)

ה' רוצה לראות את שמות בני ישראל לפניו ולזכור את צדקתם, לכן
ציוה שיחקקו את שמותיהם על האבנים כך שלא ימחקו לעולם.
יתרה מזאת - ציוה ה' שיחקקו שמותיהם על אבנים יקרות ביותר,
להראות שישראל עמו יקרים וחביבים עליו יותר מכל אוצר שבעולם.

”וּנְשָׂא אֶהֱרֹן אֶת שְׁמוֹתָם לְפָנַי ה' עַל שְׁתֵּי כְּתָפָיו לְזָכֵרָן”

אהרן ידע את גדולתם של ישראל, שהם בני אברהם יצחק ויעקב,
צדיקים וישרים, וה' בחר בהם מכל העמים להיות לו לעם סגולה.
כאשר נשא אהרן את שמותם על כתפיו השתבח אהרן בבני ישראל
והיה מזכיר זכויותיהם ומעשיהם הטובים לפני ה', מתפלל עליהם
בכל כוחו ומבקש עליהם רחמים לפני ה', שישמור עליהם ויברך
אותם.

⌘ הציווי על עשיית החושן (פסוקים טו-ל) ⌘

”וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מְשֻׁפָּט מֵעֵשָׂה חֹשֶׁב...” (פסוק טו)

החושן היה בגד רבוע, המונח על לבו של אהרן.
בד החושן היה עשוי מאותם החוטים בהם נעשה האפוד, ואף הוא היה ארוג "מעשה חושב".
בהמשך הפסוקים (כב-כח) מתארת התורה שבחלקו העליון היה החושן מחובר לכתפות האפוד על ידי שרשרות זהב, ובחלקו התחתון היה מחובר לאפוד בפתילי תכלת.

”וּמְלֵאֲתָ בּוֹ מְלֵאֲתָ אֶבֶן אַרְבַּעַת טוּרִים אֶבֶן...” (פסוק יז)

בכל טור מארבעת הטורים שבחושן היו שלוש אבנים יקרות ביותר, ולכל אבן צבע שונה ומבריק במיוחד.

מדוע היה הבגד כל כך מפואר, הרי אהרן היה ענו וצנוע?

מפני שהוא משרת לפני ה', ואם לפני מלך בשר ודם צריך ללבוש בגדים מהודרים, על אחת כמה וכמה לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

בגדים אלו יעזרו לאהרן לזכור את תפקידו המיוחד בכל זמן עבודתו, ואת האחריות הגדולה המוטלת על כתפיו - לכפר על עוונות ישראל. לבושו המיוחד של הכהן הגדול גם השפיע על בני ישראל והם התמלאו ביראת כבוד אל ה'.

”וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶינָה עַל שְׁמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

שְׁתֵּים עָשָׂרָה עַל שְׁמַתָּם” (פסוק כא)

כתיבת שמות בני ישראל על אבני החושן היתה שונה מכתיבתם על אבני האפוד. באפוד כתבו על כל אבן ששה משמותם, ואילו בחושן היתה לכל שבט אבן מיוחדת משלו. בכך הראה ה' את אהבתו לכל אחד ואחד משבטי בני ישראל בנפרד, כל שבט ושבט יקר בעיני ה' כמו אבן יקרה.

”וְנָשָׂא אֶהָרֶן אֶת שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמְּשָׁפֵט עַל לְבוֹ פְּבָאֵו

אֶל הַקֹּדֶשׁ לְזָכְרוֹן לְפָנַי ה' תָּמִיד” (פסוק כט)

באהבתו של הקדוש ברוך הוא לבניו, ציוה שיהיו שמותם לפניו בעת עבודת הכהן הגדול במשכן, כדי שיזכרם לטובה. אהרן אהב את כל בני ישראל, וכאשר נשא את שמותם על לבו היה מבקש רחמים עליהם לפני ה'.

”וְנָתַתְּ אֶל חֹשֶׁן הַמְּשָׁפֵט אֶת הָאוּרִים וְאֶת הַתְּמִיּוֹם...” (פסוק ל)

ה"אורים ותומים" הם קלף עליו היה כתוב שם ה' המפורש ואותו שמו בין כפלי החושן. בכתיבת הקלף לא היה שותף שום אומן וחכם לב, אלא ה' ציוה את משה לבדו לכתבו.

מדוע נקרא החושן "חשן המשפט" - מה הקשר בין המשפט והדין לבגדי אהרן?

אין הכוונה למשפט שבין איש לרעהו, אלא "משפט" במובן של הכרעה ובירור בשאלה שלא יודעים עליה תשובה.

בעזרת האורים והתומים יכולים היו ישראל לקבל את תשובות ה' לשאלותיהם. למשל, כשרצו לדעת אם עליהם לצאת למלחמה, שאלו באורים ותומים.

המלך היה עומד לפני הכהן הגדול ושואל את ה', והאותיות שעל האבנים היו מאירות לפי העניין. הכהן הגדול ידע ברוח החכמה והקדושה שה' נתן לו לצרף ולחבר את האותיות, וכך ידע הכהן הגדול מה להשיב לשאלות העם.

❧ הציווי על עשיית המעיל (פסוקים לא-לה) ❧

"וְעָשִׂיתָ אֶת מְעִיל הָאֵפֹד כְּלִיל תְּכֵלֶת" (פסוק לא)

📖 "כליל" - כולו.

המעיל היה הדור ביופיו ודמה לשמים ולים. אחד הדברים המיוחדים שבמעיל היה עשייתו רק מסוג אחד של חוט - חוט צמר צבוע בתכלת. בגלל צבעו היחיד היה המעיל בולט לעומת האפוד שהיה עשוי ממספר צבעים. בדומה לבגדים הקודמים, גם המעיל בא להזכיר לאהרן את גודל תפקידו ואחריותו כלפי ישראל.

"וְהָיָה פִּי רֵאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ... לֹא יִקְרַע" (פסוק לב)

מצוה זו היא מצוות לא תעשה, שלא לקרוע את פתח הצואר של המעיל. מצוה זו תגרום לכהן הגדול ללבוש את המעיל באימה וביראה ומתוך כך יזהר שלא לקורעו.

"וְעָשִׂיתָ עַל שׁוּלְיֵי רִמּוֹנֵי... וּפְעֻמֵּי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב

פְּעֻמֵּי זָהָב וְרִמּוֹן פְּעֻמֵּי זָהָב וְרִמּוֹן..." (פסוקים לג-לד)

📖 "שוליו" - התחתית שלו.

לכאורה פסוקים ל"ג ול"ד סותרים זה את זה. בפסוק ל"ג כתוב שהפעמון נמצא בתוך הרימון ואילו בפסוק ל"ד נראה שהפעמון היה בצד הרימון ולא בתוכו!

באמת הפעמונים היו בצד הרימונים, ומה שכתוב בפסוק ל"ג
שהפעמונים היו "בתוך" הרימונים, הכוונה היא שבין כל שני רימונים
היה פעמון.

וְהָיָה עַל אֹהֶרֶן לְשָׂרֵת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ

בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי ה'... " (פסוק לה)

קול הפעמונים היה מזכיר לכהן הגדול שהוא נכנס לפני ה', כדי שלא
ישכח לפני מי הוא עובד, ועל ידי זה יעבוד באימה וביראה בכל רגע.

”וְעָשִׂיתָ צִיץ זָהָב טָהוֹר וּפִתְחָתָהּ עָלָיו

פְּתוּחֵי חֹתֶם קֹדֶשׁ לָהּ” (פסוק לו)

המילים ”קדש לה” שהיו חרוטים על הציץ יזכירו לכהן הגדול שהוא עבד לה’.

”וְהָיָה עַל מִצַּח אֶהָרֶן וְנִשָּׂא אֶהָרֶן אֶת עֹן הַקֹּדְשִׁים...”

וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תַמִּיד לְרִצּוֹן לָהֶם לְפָנַי ה’” (פסוק לח)

הציץ היה מרצה (מכפר) על חטאים של טומאה בעת הקרבת הקרבנות (“עון הקדשים”), כגון שהקריבו בני ישראל בטעות דבר טמא או שזרקו דם טמא על המזבח.

הציץ היה על מצחו של אהרן בכל יום כדי שיזכור להתפלל עליהם ולבקש מה’ שימחל להם.

⌘ הציווי על עשיית בגדי בני אהרן ומשיחתם (פסוקים לט-מא) ⌘

”וּשְׂבַצְתָּ הַבִּתְּנֹת שֵׁשׁ וְעָשִׂיתָ מִצְנֶפֶת שֵׁשׁ

וְאַבְנֵי תַעֲשֶׂה מְעִשָׂה רִקְם” (פסוק לט)

בגדים אלו היו עשויים מבד פשתן לבן ולא היו בהם חוטי זהב ותכלת, אך הם נעשו מהבד המשובח ביותר.

”וּלְבָנֵי אֶהֱרֹן תַעֲשֶׂה כִּתְּנֹת וְעָשִׂיתָ לָהֶם אַבְנֵיטִים

וּמִגָּבְעוֹת תַעֲשֶׂה לָהֶם לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת” (פסוק מ)

ארבעה בגדים היו לבני אהרן: כתנת, אבנט ומגבעת (הנזכרים בפסוק זה) ומכנסים (הנזכרים בפסוק מב).

בגדים אלו נעשו מבד פשתן לבן משובח, והמגבעת שהיתה על הראש נעשתה בצורה היפה ביותר, לכבוד ולתפארת לפני ה'.

בלבישת בגדים אלו מילאו אהרן ובניו ידיהם בתפקיד הכהונה והתקדשו להיות משרתי ה', כפי שנאמר בפסוק מ"א:

”וְהִלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת בָּנָיו אֹתוֹ וּמְשַׁחְתָּ אֹתָם

וּמִלֵּאתָ אֶת יָדָם וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם וְכִהְנֹוּ לִי”

מקורות לפרק כ"ח

פסוק א': הבחירה באהרן לדורות - דעת זקנים מבעלי התוספות: "כל מקום שנאמר "לי" הי לעולמים".

הציווי להקריב את אהרן בגלל ענוותנותו - ליקוטים (חומש רב פנינים): "כי כל כך גדולה היראה והבושה באהרן מלפני הקב"ה עד שלא היה אפשר לו לעשות כאשר צוה מפני האימה... על כן אמר הקב"ה למשה – יואתה הקרב אליך את אהרן אחיך".

פסוק ב': בגדי אהרן לכבוד לה' - רמב"ן: "לכבוד ולתפארת - אמר שיעשו בגדי קודש לאהרן לשרת בהם לכבוד השם השוכן בתוכם...". ובספורנו: "לכבוד הא-ל ית' בהיותם בגדי קודש לעבודתו".

פסוק ו': סדר השבטים על שתי האבנים - רש"י.

פסוק ז': בראיית שמות בני ישראל על האבנים זוכר ה' צדקתם - רש"י: "שיהא רואה הקב"ה השבטים כתובים לפניו ויזכור צדקתם".

בקשת הרחמים של אהרן על בני ישראל - ליקוטים (חומש רב פנינים): "שיהא הכהן הגדול בעצמו מגן עליהם על ידי זה, ונשא אותם כאב הנושא את בנו על כתפיו להצילו מכל מכשול... להגן עליהם בכוחו ובזכותו ובבקשת רחמים תמיד להמתיק הדין מעליהם מכל וכל להגן אף מן היסורים...".

פסוק י"ז: בגדי הכהונה מסייעים לאהרן לזכור את תפקידו - ספר החינוך (מצוה צט): "והשליח המכפר צריך להתפיס כל מחשבתו וכוונתו אל העבודה, על כן ראוי ללבוש בגדים מיוחדים אליה, כשיסתכל בכל מקום שבגופו, מיד יהיה נזכר ומתעורר בלבו לפני מי הוא עובד".

השפעת הלבוש על בני ישראל - ספר החינוך (מצוה צט): "שיש בענין כבוד לבית ולעבודה בהיות העובד מלוש בלבוש מיוחד לעבודה... כי בהגדלת הבית ובמוראו יתרככו לבות החוטאים וישבו אל ה'".

פסוק כ"ט: ה' זוכר לטובה את בני ישראל כאשר רואה שמותם על לב אהרן - ספורנו: "שיזכור ה' את זכותם ויפקוד את בני הם לשלום בזכותם".

בקשת הרחמים של אהרן כאשר נשא את שמות בני ישראל על לבו - צרור המור: "לפני ה' תמיד - להתפלל עליהם, ובראותו את שמות בני ישראל כתובים בחזה, כתובים על לוח לבו, לא ישכחם בעבודתו ובתפלתו".

פסוק ל': "האורים והתומים" - קלף שעליו כתוב שם ה' המפורש - רש"י.

בכתיבת האורים והתומים לא היה לשום אומן חלק מלבד משה - רמב"ן: "והנה באורים ותומים אמר 'ונתת אל חשן המשפט את האורים והתמים', ולא ציוה בעשייתן... כי לא היו מעשה אומן, ולא היה לאומנן ולא לקהל ישראל בהם מעשה ולא נדבה כלל, אבל הם סוד מסור למשה מפי הגבורה והוא כתבם בקדושה...".
השם "חושן המשפט" מלשון בירור עניני ישראל - רש"י: "דבר שהם נשפטים ונוכחים על ידי אם לעשות דבר או לא לעשות".

פסוק ל"א: הבלטת המעיל מעל האפוד בגלל צבעו היחיד - אברבנאל: "וציוה השם יתברך שיהיה כליל תכלת, רצונו לומר שכולו יהיה מתכלת ולא יהיה מין אחר מעורב בו, כדי שיראה מעיל דבר אחד והאפוד אשר עליו דבר אחר ואילו היה המעיל מתכלת וארגמן... כמו האפוד, יחשבו הרואים שכל דבר אחד - מעיל ואפוד...".

פסוק ל"ב: סיבת האיסור שלא לקרוע את המעיל - סיפר החינוך (מצוה קא): "לפי שהקריעה דבר גנאי אצלנו... והזהרנו עליו בלאו כדי שילבשוהו הלובשו באימה וביראה ובנחת ודרך כבוד, שיירא מלקרעו, ומלהשחית בו דבר".

פסוקים ל"ג-ל"ד: הפעמונים והרימונים היו זה בצד זה - לפי שיטת רש"י, שלא כרמב"ן.

פסוק ל"ה: קול הפעמונים מזכיר לאהרן לפני מי עובד - אברבנאל: "רוצה לומר שבזה ישמע קול אהרן בבואו אל הקודש, כי הקול הוא יעירהו להתבונן שהוא בקודש ומה שמוטל עליו מהבגדים".

פסוק ל"ו: המילים "קודש לה" זכירו לאהרן שהוא עבד לה' - על פי האלשיך הק': "ובזה יאמר - עשה מעשים באופן שיפותח במצחך יהיו דברים המורים חותם עבודת לה', שיהיה הכל קודש ולא יהיו בו מפותח דברי עוונות, וזהו פתוחי חותם של קודש לה'... מורים היותך עבד חתום קודש לה'".

פסוק ל"ח: כפרת הציץ על עוונות הטומאה - רש"י על פי מנחות כה ע"א.

הציץ היה תמיד על מצח אהרן שיזכור להתפלל על ישראל - אברבנאל: "שבעבור שהציץ בא לרצות על עון הקדשים היה ראוי שיהיה על מצח אהרן בכל יום ויום כי הקרבנות היו קרבים בכל יום. כדי שיתן את לבו להתפלל עליהם ולשא עוונם תמיד".

פסוק ל"ט: עשיית הכתונת המצנפת והאבנט מביד משובח - אור החיים הק' (לפסוק מ), על פי זבחים יח ע"ב: "בד" - שיהיו חדשים.

פסוק מ': המגבעות היו נאות ביותר - רשב"ם: "לפי שהמגבעות על הראש יפוי נאה ביותר".

פרק כ"ט

שבעת ימי המילואים (פסוקים א-לז) פסוקים

אחרי שציוה ה' על מלאכת המשכן וכליו בפרשת תרומה, ועל אופן עשיית בגדי אהרן ובניו בפרשתנו, נסתיים הציווי על עשיית המשכן.

פרקנו, העוסק בציווי על שבעת ימי המילואים, נאמר גם הוא למשה בהיותו בהר במשך ארבעים יום וארבעים לילה.

הכנת אהרן ובניו לעבודתם נמשכה שבעה ימים, וימים אלו נקראו "שבעת ימי המילואים". ימים אלו היו הכנה ליום השמיני, יום הקמת המשכן והשראת השכינה בו.

כדי שיוכלו אהרן ובניו להיכנס אל הקודש ולכפר על ישראל היה עליהם ללמוד היטב את הלכות העבודה והקרבת. וכי יוכלו להתכונן ולהתרגל לעבודה ביום אחד? ודאי שלא, היה עליהם להתכונן ולהתקדש שבעת ימים, בהדרגת משה.

"וַיְזַהֵר הַדְּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְקַדֵּשׁ אֶתְּכֶם לַיהוָה" (פסוק א)

על ידי מה התקדשו הכהנים?

נאמר בפסוק:

"לְקַח פֶּרֶ אֶחָד בֶּן בְּקָר וְאֵילִם שְׁנַיִם תְּמִימִם"

על ידי הקרבת הקרבנות לה' התקדשו הכהנים, הודו לה' על שבחר בהם לעבודה וקיבלו על עצמם לעבוד את ה' ברצון ובשמחה, בכל לבבם ונפשם.

"וְאֵת אֶהְרֹן וְאֵת בְּנָיו תִּקְרִיב אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד" (פסוק ד)

לא רק את אהרן ובניו הקריבו אל פתח אהל מועד, אלא גם את כל ישראל, כפי שנאמר בחומש ויקרא: "ואת כל העדה הקהל אל פתח אהל מועד" (הכוונה היא לחצר המשכן שלפני הפתח).

ה' רצה שכל בני ישראל יעמדו בפתח האוהל כדי שידעו שה' בחר באהרן ובבניו וינהגו כבוד בכהונה.

חכמינו אמרו "זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה", כלומר: מקום קטן הספיק לאנשים רבים. היה זה נס ופלא שעשה ה' לישראל בימים מיוחדים אלה.

"וְלִקְחֶתָּ אֶת הַבְּגָדִים וְהַלְבַּשְׁתָּ אֶת אֶהְרֹן..." (פסוק ה)

ה' אהב מאד את אהרן ובחר בו להיות משרתו, ולכן רצה ה' שמשא ילבישו בבגדי כבוד ותפארת.

"וְיַחְגְּרֶתְּ אֹתָם אֲבִנֵיט... וְהִיִּתָּה לָהֶם כְּהֵנָּה לְחֻקֹּת עוֹלָם" (פסוק ט)

ה' אהב גם את בני אהרן, ולכן רצה שמשא ילביש גם להם בגדי כבוד.

"וּמִלֵּאֵת יַד אֶהְרֹן וְיַד בְּנָיו"

האם הכוונה במילוי הידיים למלא ידיהם בדברים?

ודאי שלא. כוונת ביטוי זה היא לתת להם תפקיד חדש - תפקיד הכהונה, למנות אותם להיות אחראים על עבודת המשכן.

"וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַפָּר לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד" (פסוק י)

ה' ציוה את משה להקריב פר חטאת כדי לעשות את המזבח קדוש ולהכין אותו מעתה והלאה להקרבת קרבנות. מעתה כאשר יקריבו בני ישראל קרבנות על המזבח, יכפר ה' לישראל בכל דור ודור. בנוסף, בהקרבת פר זה יכפר ה' לאהרן ולבניו על כל חטאיהם, וכן יכפר על אנשים מבני ישראל שהביאו נדבה למזבח שלא מרצונם הטוב.

”וְסָמַךְ אֶהָרֶן וּבָנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּר”

בזמן שסמכו אהרן ובניו את ידיהם הם חשבו בלבם לעשות תשובה על כל חטאיהם, וכן התפללו שהמזבח יהיה קדוש על ידי קרבן זה, ויכפר על חטאי בני ישראל בכל הדורות.

”וְשַׁחֲטֶתָּ אֶת הַפָּר לְפָנָי ה'...” (פסוק יא)

ה' ציוה את משה לעבוד לבדו בעבודת הקרבנות בכל ימי המילואים משום שרצה שאהרן ובניו ילמדו מאדון הנביאים את עבודת המקדש ומעשה הקרבנות, וכן רצה שילמדו ממשה לעבוד את ה' ביראה ובאהבה.

בפסוקים י"ב-י"ד נצטווה משה לשחוט את הפר, לתת מדמו על קרנות המזבח, להקטיר את החלב על המזבח ואת כל שאר הבשר לשרוף באש מחוץ למחנה. פר זה נקרא: "פר חטאת".

”וְאֵת הָאֵיל הָאֶחָד תִּקַּח וְסָמְכוּ אֶהָרֶן וּבָנָיו

אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאֵיל” (פסוק טו)

אהרן ובניו נצטוו לסמוך ידיהם על האיל ובכך לקבל על עצמם לעבוד את ה' באהבה, לשרתו ברצון ולהיות שליחים נאמנים לעם ישראל.

”וְשַׁחֲטֵתָ אֶת הָאֵיל וְלִקַּחְתָּ אֶת דָּמוֹ

וְזָרַקְתָּ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב” (פסוק טז)

זריקת דם האיל היתה עבודה קשה, משום שמשה היה צריך להגיע בזריקה אחת לשתי דפנות המזבח. בזריקתו לימד משה את אהרן ובניו כיצד לעשות זריקה זו באופן הטוב ביותר.

”וְהִקְטַרְתָּ אֶת כָּל הָאֵיל... רִיחַ נִיחּוּחַ אִשָּׁה לַה' הוּא” (פסוק יח)

מהו "ריח ניחוח"?

ריח טוב ונעים המתקבל בשמחה אצל המריחים אותו. כך קיבל ה' ברצון ובשמחה את הקרבן שנעשה על פי ציוויו. וכך אמרו חכמינו ז"ל: "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

”וְלִקַּחְתָּ אֶת הָאֵיל הַשֵּׁנִי

וְסָמַךְ אֶהְרֹן וּבָנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאֵיל” (פסוק יט)

משה הצטווה לקחת אייל נוסף ולתת לאהרן ולבניו לסמוך את ידיהם על ראשו. בסמיכת ידיהם על ראש האיל, יודו אהרן ובניו לה' על שבחר בהם להיות משרתים בביתו, וגם יודו לה' על חסדו הגדול שישכון בתוך בני ישראל כאב האוהב את בניו.

”וְשַׁחֲטָה אֶת הָאֵיל וְלִקְחָה מִדְּמוֹ וְנָתְתָה עַל תְּנוּפֵה אֹזֶן אֶהְרֹן

וְעַל תְּנוּפֵה אֹזֶן בְּנֵי הַיְמָנִית” (פסוק כ)

נתינת הדם על אוזן אהרן ובניו היתה כדי שיקבלו אהרן ובניו על עצמם לשמוע בקול ה' באוזניהם כל ימי חייהם.

”וְעַל בֹּהֶן יָדָם הַיְמָנִית”

בנתינת הדם על בוהן ידם, יקבלו על עצמם אהרן ובניו לעשות בידיהם את העבודה כראוי ולקיים את כל מצוות ה' תמיד.

”וְעַל בֹּהֶן רִגְלָם הַיְמָנִית...”

בנתינת הדם על בוהן רגלם, יקבלו על עצמם אהרן ובניו ללכת תמיד בדרכי ה'.

”וְשִׁמַּת הַכֹּל עַל כַּפֵּי אֶהְרֹן וְעַל כַּפֵּי בְנָיו” (פסוק כד)

”ושמת הכל” - הכוונה היא לכל החלבים והאמורים של האיל (המוזכרים בפסוק כב) וכל סוגי המצות (המוזכרים בפסוק כג).

”וְהִנֵּפֶת אֹתָם תְּנוּפֵה לְפָנֵי ה'”

משה שם את ידיו מתחת לידיהם של אהרן ובניו, והיה מוליך ומביא לארבע רוחות השמים ומעלה ומוריד.

תנופה זו היתה כדי להודות לה' על שברא את העולם על כל צדדיו. כך יזכרו אהרן ובניו תמיד להודות לה' על טובותיו ויתפללו אליו שיברך מלמעלה את עולמו בגשמים ויבטל רוחות סערה.

התנופה היתה המצוה היחידה בשבעת ימי המילואים שהשתתפו בעשייתה משה ואהרן יחדיו.

”וְלִקְחַתְּ אִתָּם מִיָּדַם וְהִקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחַ עַל הָעֵלָה

לְרִיחַ נִיחּוּחַ לְפָנַי ה'...” (פסוק כה)

📖 "ניחוח" - נעים, וערב.

ה' מודיע למשה שהוא יקבל קרבן זה ברצון ובשמחה, אם יעשוהו כראוי.

”וְהָיָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו לְחֶק עוֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

כִּי תְרוּמָה הוּא” (פסוק כח)

מצוה זו היא מצוה לדורות, שכל המקריב קרבן שלמים חייב לתת לכהנים את השוק והחזה. תרומה זו יתנו בני ישראל לכהנים, לא בתור צדקה שנותנים לעניים, אלא בתור מתנה שנותנים לשרים. בני ישראל יעריכו את הכהנים מאד על היותם צדיקים ויראי ה', העוסקים בתורה ומכפרים עליהם תמיד, בעבודתם במשכן ובמקדש.

”וּבְגָדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן יִהְיוּ לְבָנָיו אַחֲרָיו

לְמִשְׁחָה בָהֶם וּלְמִלֵּא בָם אֶת יָדָם” (פסוק כט)

”למשחה” - הוא לשון גדולה, שעל ידי לבישת הבגדים יהיו הכהנים כמו שרים ומלכים מפני שהם משרתי ה'.

"וְאָכַל אֶהָרֶץ וּבָנָיו אֶת בֶּשֶׂר הָאֵיל... פֶּתַח אֶהֱל מוֹעֵד

וְאָכְלוּ אֶתְּם אֲשֶׁר בְּפֶר בָּהֶם..." (פסוקים לב-לג)

אכילת האיל היתה אכילה של מצוה, וכן כל אכילת חזה ושוק של שלמים או קרבנות חטאת ואשם על ידי הכהנים הן אכילת מצוה. על ידי אכילת הכהנים היו מתכפרים חטאיהם של הבעלים המביאים את הקרבן.

אהרן ובניו נשארו לשבת בפתח אהל מועד כל שבעת הימים, כפי שנאמר בחומש ויקרא: "ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים... ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה ושמרתם את משמרת ה'..."

מה יעשו אהרן ובניו באותם ימים?

בשבעת הימים הללו ילמדו אהרן ובניו את הלכות עבודת המשכן, יעסקו בתורה, יתבוננו בגדולת ה' וטובו ויתחזקו באהבתו וביראתו.

"וְאִם יוֹתֵר מִבֶּשֶׂר הַמַּלְאִים וּמִן הַלֶּחֶם עַד הַבֶּקָר

וְשִׂרְפֶתָ אֶת הַנוֹתֵר בְּאֵשׁ..." (פסוק לד)

"יותר" - ישאר.

קרבן זה צריך להיאכל מתוך חיבה למצוות ה', ומי שאוהב את המצוה מזדרז לקיימה ולא מעכב אותה עד הבוקר. המתעצל באכילת הבשר, לא יוכל לאוכלו ויצטרך לשורפו.

"וְעָשִׂיתָ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו כְּכֹה... שִׁבְעַת יָמִים תִּמְלֵא יָדָם" (פסוק לה)

ה' ציוה את משה לעשות לאהרן אחיו ולבניו כסדר הזה הנאמר בפרקנו, בכל שבעת הימים: בכל יום ילבישם בבגדי הכהונה, הם יסמכו את ידיהם על הפר והאילים, משה יתן מדם איל המילואים על תנוך האוזן והבהונות, הם יניפו את החלבים והמצות ומשה יקטירם על המזבח, ולבסוף יאכלו אהרן ובניו מבשר האיל.

בהתמדה של יום אחרי יום ילמדו אהרן ובניו טוב יותר את הלכות העבודה ויתחזקו בעבודת ה' ובהודיה על תפקידם הנכבד.

חכמינו ז"ל לימדונו שבכל אחד מימי המילואים היה משה בונה את המשכן מחדש ומפרקו בערב, דבר המלמד על גודל גבורתו של משה.

משה עשה את כל דברי ה' כאשר ציווהו, כפי שזכר מספר פעמים בחומש ויקרא בפרשת צו - שם מסופר על שבעת ימי המילואים - וכן עשו אהרן ובניו, כפי שנאמר שם: "ויעש אהרן ובניו את כל הדברים אשר ציוה ה' ביד משה".

משה, אהרן ובניו עשו את כל הדברים בלא להחסיר דבר, ואף עשו זאת בשמחה רבה, כאילו שמעו את הדברים מפי ה'.

קרבן התמיד (פסוקים לח-מב) 88

הציווי על קרבן זה נכתב בתורה בין הפסוקים העוסקים בשבעת ימי המילואים ובין הפסוקים העוסקים בהשראת השכינה במשכן, כדי ללמדנו את חשיבותו הגדולה של קרבן ציבור זה.

”וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּיַמֵּי שָׁנָה

שְׁנַיִם לַיּוֹם תָּמִיד” (פסוק לח)

קרבן זה נקרא קרבן התמיד, כי מקריבים אותו בכל יום פעמיים: כבש אחד בבוקר וכבש אחד בין הערביים.

עם הקרבן הקריבו מנחה בלולה בשמן, ונסכו יין על גבי המזבח.

קרבן התמיד היה קרבן ציבור - כבש אחד בשם כל ישראל.

קרבן זה היה נקנה מכספי הציבור כולו, כספים אותם תרמו בנתינת מחצית השקל בכל שנה ושנה.

קרבן התמיד היה קרב כדי להודות לה' על כל הטובות שעושה עמנו בכל יום, מבוקר ועד ערב.

השראת השכינה בישראל (פסוקים מג-מו) 50

לאורך שתי פרשות שלמות, תרומה ותצוה, לימד ה' את משה על בניית המשכן וכליו, קידוש אהרן ובניו ובגדיהם.

כעת שב ה' ומודיע למשה מהי המטרה הגדולה של המשכן ושל יציאת מצרים. המטרה היא להראות את אהבתו הגדולה של ה' לבניו בכך שיבוא אל ביתו לדבר עם משה ולשכון בתוך עמו ישראל לעולם.

כל שבעת ימי המילואים היו הכנה ליום השמיני בו ישרה ה' את שכינתו במשכן.

”וְנִעַדְתִּי שָׁמָּה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל” (פסוק מג)

המשכן יהיה המקום שבו ה' יקבע זמן לדבר עם משה בשביל בני ישראל.

”וְנִקְדָּשׁ בְּכַבְדִּי”

המשכן יהיה קדוש מפני כבוד ה' שישכון בו.

”וְקִדְשֹׁתַי אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ” (פסוק מד)

גם מזבח הנחושת יהיה קדוש, על אף שהוא מחוץ למשכן, מפני שהוא לכבוד ה'.

”וְשֹׁכְנֹתַי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל” (פסוק מה)

כאן מראה ה' את אהבתו הגדולה לעמו ישראל, בכך שישכון בתוכם כמו אב שבא לגור עם בניו.

”וְהִיְתִי לָהֶם לְאֱלֹקִים”

ה' מבטיח שיהיה לבני ישראל כמלך הדואג לעבדיו, משגיח עליהם ומברך אותם בכל מעשיהם.

”וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי ה' אֱלֹקֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם

מִמִּצְרַיִם לְשָׂכְנִי בְּתוֹכָם” (פסוק מו)

שכינת ה' בתוכם הביאה להכרה של בני ישראל שה' אלקיהם הוא המוציאם ממצרים כדי לשכון בתוכם, ובכך התחזקו באהבתו ובעבודתו.

מקורות לפרק כ"ט

פסוק א': המעבר של אהרן ובניו מחול אל הקודש – אברבנאל (ויקרא ח, ג): "צוה עוד עתה באיזה אופן יתקדשו ויובדלו מקרב כל ישראל לעבוד את העבודה ההיא, כי לא יתכן שיעתק האדם מתכונת מה לתכונה אחרת ומהדיוט אל כהן עליון, אלא באמצעות פועל מהרשום שיעשה או שיעשו לו ולכן והיו ימי המילואים".

פסוק ד': העמידה של כל ישראל פתיח אהל מועד - שמות רבה (י, ט): "אמר רבי אלעזר כל ישראל שישים רבוא ואת אומר 'אל פתח אוהל מועד?' אלא זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה". וברש"י (ויקרא ח, ג).

פסוק ה': אהבת ה' לאהרן - ויקרא רבה (י, ג): "אמר לו הקב"ה לאהרן: אהבת צדק - אהבת לצדק את בני ושנאת מלחיבין, על כן משחך אלקים אלקיך. אמר לו: חייך שמכל שבטו של לוי לא נבחר לכהונה גדולה אלא אתה".

שמחת משה בבחירתו של אהרן - שמות רבה (לז, א): "אמר לו הקב"ה: לך ומנה לי כהן גדול! אמר לפניו: רבון העולם, מאיזה שבט אמנה לך? אמר לו: משבט לוי. אותה השעה שמח משה, אמר: כך שבטי חביב?! אמר לו הקב"ה: אהרן אחיך הוא. לכן נאמר: ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך".

פסוק י': פר החטאת מקדש את המזבח ומכיניו לכפרה - רש"י (ויקרא ח, טו): "חטאו וטהרו מזרות ליכנס לקדושה...". ויקדשהו - בעבודה זו. לכפר עליו - מעתה כל הכפרות".
בסמיכת הידיים עושים תשובה - על פי הרמב"ם (מעשה הקרבנות ג, יד): "והסומך עומד במזרח... ומתוודה על חטאת עוון חטאת... ועל העולה מתוודה עוון עשה" וכו'.

פסוק י"א: משה עבד כדי שילמדו ממנו אהרן ובניו - אברבנאל: "לכן יהיו ימי המילואים, גם כי היו צריכים אהרן ובניו ללמוד מאדון הנביאים עבודת המקדש ומעשה הקרבנות, ומפני זה ציוה יתברך שבשעת ימי המילואים יכהן משה רבנו".

פסוק י"ח: ריח ניחוח - רש"י ויקרא (א, ט): "נחת רוח לפני ה' שאמרתי ונעשה רצוני".

פסוק י"ט: איל המילואים - הודאה לה' שבחר בכהנים - רמב"ן (ויקרא ח, כב): "והנה השלמים תודה לשם שנתן להם בביתו ובחומותיו יד ושם" וכו'.

איל המילואים - הודאה לה' על ששוכן בישראל - רבנו בחיי (ויקרא שם): "להודות לה' כי טוב עשה עמם בצוותו אותם לעשות לו משכן ובית תפארת".

פסוק כ': הסיבה למתן הדם על תנוך האוזן והבהונות - אברבנאל: "וכבר התבאר שהסמיכה היתה בשתי ידיים ותהיה עם הוידוי והתשובה... ובעבור שנכנסים בכהונה לשרת

היתה ההזאה על תנוך אזנם... "כהן הטה אזנך ושמע" ועל בוהן ידיהם הימנית שהידיים כלי העשייה... ועניין כולו להעיר בידיו וללכת במצוותיו ברגליו".

פסוק ל"ה: "ויעש אהרן ובניו את כל הדברים אשר ציוה ה' - ויקרא ח, לו.

פסוק ל"ח: שני התמידים באים להודות לה' על טובותיו - על פי האברבנאל: "אבל תכלית

המזבח היה להקריב בו התמידים בבוקר ובערב, שהם לא היו לכפרת עוונות, כי אם תודה לקב"ה על כל הטובה שהיטיב לעמו... ואמנם היו התמידים שבח והודיה לא-ליתברך, לפי שהטובה והחשובה שבמידות האדם היא היותו גומל טובה לאשר היטיב לו והרעה שבמידותיו היא היותו כפוי טובה... ולכן ציוה ה' לישראל שגם הם יעשו מזבח ויקירבו עליו קרבנות התמידין בכל יום להודות להלל ולשבח לפניו על כל אשר גמלם ורב טוב לבית ישראל..."

פסוק מ"ו: הידיעה שמטרת יציאת מצרים היא להשראת השכינה - אבן עזרא: "הטעם אז

ידעו כי לא הוצאתי אותם ממצרים רק בעבור שיעשו לי משכן ושכנתי בתוכם".

פרק ל'

⌘ הציווי על עשיית מזבח הקטורת (פסוקים א-ל) ⌘

"וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטָר קֹטֶרֶת" (פסוק א)

ה' ציוה את משה על עשיית מזבח הקטורת בסיום פרשיות תרומה תצוה, ולאחר הדברים על השראת השכינה בישראל, מפני שמזבח זה נעשה להקטיר קטורת לכבוד השכינה הבאה למשכן. על מזבח זה הקטירו קטורת בלבד ולא שום קרבן אחר.

"עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ"

המזבח יעשה מעץ השיטה, שהוא עץ חזק, כדי שיהיה המזבח שלפניו ה' חזק ויציב.

"אִמָּה אֲרָפוּ... מִמֶּנּוּ קִרְנֹתָיו" (פסוק ב)

נצטוונו שלא לבנות את הקרנות ולחברן אל המזבח, אלא לבנותן יחד עם המזבח כדי שתהינה חזקות ולא תתפרקנה, משם כבוד המזבח.

"וְיַצִּיטְךָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר... וְעָשִׂיתָ לוֹ זָר זָהָב סָבִיב" (פסוק ג)

מזבח הקטורת היה במעלה גדולה יותר ממזבח הנחושת, ומשום כך ציוה ה' לעשותו באופן מכובד יותר - מצופה זהב ומעוטר בזר זהב.

"וְיִשְׁתִּי טַבַּעַת זָהָב תַּעֲשֶׂה לוֹ... וְהָיָה לְבָתַּיִם לְבַדִּים..." (פסוק ד)

במזבח זה יעשו שתי טבעות ולא ארבע כמו במזבח הנחושת, מפני שמזבח זה היה קטן בגודלו וקל יותר לנשיאה.

"וְנִתְּתָה אֹתוֹ לְפָנַי הַפְּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל אֶרֶץ הָעֵדֻת..." (פסוק ו)

מזבח זה היה נתון בתוך הקודש, אך לא סמוך לפרוכת ממש, אלא סמוך יותר לפתח. כיון שעמד במרכז הקודש נחשב הדבר כאילו הוא נתון בין השולחן למנורה.

"וְהִקְטִיר עָלָיו אֶהְרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר..." (פסוק ז)

📖 **"סמים" - בשמים.**

הקטורת היתה עשויה מבשמים שונים מעורבים יחד. את הקטורת היו שמים על גחלי אש שהביאו ממזבח העולה בבוקר ובערב. כאשר שמו את הקטורת על הגחלים היה עולה עשן בעל ריח טוב, שלא היה כמותו בכל הבשמים שבעולם. ריח זה מילא את המשכן ואת סביבותיו.

הקטורת במשכן הוקטרה לכבוד ה', לתת בביתו ריח טוב. ריח טוב זה גרם לבני ישראל לירא מן המשכן ומתוך כך לשוב אל ה'.

"לֹא תַעֲלוּ עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה..." (פסוק ט)

כל קטורת שאדם מביא מעצמו בתורת נדבה, נקראת קטורת זרה.

"וְכִפֵּר אֶהְרֹן עַל קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה

מִדַּם חַטָּאת הַכֹּפְרִים..." (פסוק י)

מעלה גדולה היתה למזבח הקטורת, שאחת בשנה - ביום הכיפורים - הכהן הגדול נתן על קרנותיו מדם הפר והשעיר, וכך כיפר על טומאות בני ישראל. זוהי עבודת הקורבנות היחידה שנעשתה על מזבח זה.

מקורות לפרק ל'

פסוק א': הציווי על המזבח לאחר סיום פרשיות המשכן - רמב"ן: "אבל הטעם להזכירו כאן אחר המשכן וכל כליו והקרבנות, בעבור שאמר בתשלום הכל - "ונקדש בכבודי" "ושכנתי בתוך בני ישראל", אמר כי עוד יתייחד להם שיעשו מזבח מקטר קטורת להקטיר לכבוד השם...".

פסוק ז': הריח הטוב לכבוד ה' - על פי רמב"ן לפסוק א': "שיעשו מזבח מקטר קטורת להקטיר לכבוד ה'".

הריח הטוב מביא ליראת ה' - ספר החינוך (מצוה קג): "להגדיל כבוד הבית ולהיות מעלתו ומוראו על פני כל אדם, ואי אפשר להגדיל דבר בלב בני אדם ומחשבתו רק בדברים שהוא חושב אותם לגדולה וימצא בהם תענוג ושמחה, וידוע כי ענין הריח הטוב הוא דבר שנפש אדם נהנית בו ומתאוה אליו ומושך הלב הרבה, וריח הקטורת היה הטוב שאפשר לעשות על ידי אדם...".